

Rinnekodin koulun koulukohtaiset lisäykset Espoon kaupungin opetussuunnitelmaan

Hyväksytty johtokunnan kokouksessa 5.2.2018

Sisällysluettelo	sivu
Toiminta-alueittainen opetussuunnitelma	3
Motoriset taidot	3
Kommunikaatiotaidot	4
Sosiaaliset taidot	6
Kognitiiviset taidot	7
Päivittäiset taidot	8
Yksilöllistettyä opetussuunnitelmaa noudattavat oppilaat	9
Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen	
Rinnekodin koulussa	
Yhteistyö	9
Oppilaiden osallistaminen	10
Kodin ja koulun yhteistyö	10
Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta	10
Oppimisen arviointi; Opintojen aikainen arviointi	10
Oppimisen ja koulunkäynnin tuki	11
Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma..	11
Pidennetty oppivelvollisuus	11
Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä	11
Vuorovaikutus ja kommunikaatio	11
Sosiaaliset tarinat	12

Rinnekodin koulu on vaativaa erityistä tukea antava erityiskoulu, jonka oppilailla on kehitysvammaisuuteen liittyvää moni- ja vaikeavammaisuutta ja/tai neuropsykiatrisia pulmia. Koulussa noudatetaan pääsääntöisesti toiminta-alueittaista opetussuunnitelmaa.

Espoon OPS

Toiminta-alueittainen opetussuunnitelma

Toiminta-alueittain opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa huomioidaan oppilaan vahvuudet. Oppimisen ohjaaminen perustuu oppilaan vahvuuksia hyödyntävään, tuen tarpeet huomioivaan ja yksilölliseen opetuksen suunnitteluun.

• A) MOTORISET TAIDOT

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta sekä edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä. Samalla vahvistetaan oppilaan minäkuvaa ja itsetuntoa. Opetuksessa tulee ottaa huomioon oppilaan fyysinen ja motorinen kehitys, terveydentila ja mahdolliset rajoitukset. Opetuksessa tulee hyödyntää ympäröivä luonto ja vuodenaajat, lähiympäristö ja lähialueen liikuntapalvelut sekä koulun tarjoamat mahdollisuudet ja resurssit.

Motoristen taitojen kehittäminen on jaettu seuraaviin osa-alueisiin: 1) motoristen taitojen suunnittelu ja ohjaus, 2) kehon tuntemus, 3) tasapaino ja koordinaatio, 4) rytmi ja 5) kestävyys ja lihasvoiman kehittäminen.

1.1 Motoristen taitojen suunnittelu ja ohjaus

- Oppilasta tuetaan ohjaamaan omaa toimintaansa.
- Oppilas oppii monipuolisesti sekä kokonais- että hienomotorisia perustaitoja.
- Oppilas kokee liikunnan iloa ja saa virikkeitä liikunnan harrastamiseen.

1.2 Kehon tuntemus

- Oppilas tiedostaa oman kehonsa ja sen osat.
- Oppilas hahmottaa oman kehonsa suhteessa itseensä, ympäristöönsä sekä toimintaan.
- Oppilas tiedostaa ja harjoittelee erilaisia liikkumistapoja.
- Oppilas tutustuu eri liikuntavälineisiin.

1.3 Tasapaino ja koordinaatio

- Oppilas kontrolloi omaa kehoaan.
- Oppilas oppii silmän ja käden/jalan koordinaatiotaitoja.

1.4 Rytmi

- Oppilas oppii käyttämään kehon rytmiä liikkeissään ja toiminnassaan.

1.5 Kestävyys ja lihasvoiman kehittäminen

- Oppilas harjaantuu havaintomotorisissa ja motorisissa perustaidoissaan.
- Oppilas pyrkii ylläpitämään ja kehittämään peruskuntoaan.

Keskeisiä sisältöjä ja menetelmiä:

- perusliikuntataidot kuten kävely, juoksu, hyppy, ryömiminen, konttaaminen, keinuminen, kieriminen ja kiipeäminen
- sensomotorinen liikunta
- voiman säätelyn harjoitukset (puristaminen, tavaroiden kantaminen, nostaminen, koskettaminen)
- koordinaation harjoittelu ilman välineitä, välineillä ja telineillä
- musiikki- ja ilmaisuliikunta sekä tanssit
- pallottelu (mm. vierittäminen, heittäminen, kiinniotto, pompottaminen)
- luontoliikunta
- talviliikunta
- veteen totuttautuminen ja uintiharjoitukset
- liikunnalliset ja vuorovaikutteiset leikit

- **B) KOMMUNIKAATIOTAIDOT**

Kommunikaatiotaitojen oppimisen tavoitteena on orientoitumisreaktion muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva erilaisten ilmaisujen ymmärtäminen ja tuottaminen. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen luonteenomaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalle tulee olla käytettävissä vaihtoehtoisia kommunikaatiomenetelmiä, joita voivat olla esimerkiksi viittomat ja osoittaminen, kuvat, kirjoitettu teksti, konkreettiset esineet ja kokonaisvaltainen kehon viestintä. Kaikessa opetuksessa ymmärretään kielen ja ajattelun merkitys, jota tuetaan eri menetelmin.

Kieli- ja kommunikaatiotaitojen kehittäminen on jaettu seuraaviin osa-alueisiin: 1) kielellinen tietoisuus, 2) ilmaisujen ymmärtäminen ja tuottaminen, 3) kommunikaation keino, 4) kirjainten, sanojen ja lauseiden tunnistaminen ja käyttö.

2.1 Kielellinen tietoisuus

- Oppilaan symbolifunktion kehittyminen edistyy.
- Oppilas ymmärtää kommunikaation merkityksen ja voiman.
- Oppilas ymmärtää kielen ja kommunikaation vuorovaikutuksellisen merkityksen.

2.2 Ilmaisujen ymmärtäminen ja tuottaminen

- Oppilas ymmärtää hänelle suunnattua kommunikaatiota.
- Oppilas osaa tehdä kommunikaatioaloitteita sekä ylläpitää kommunikaatiotaan.
- Oppilas harjoittelee keskustelutaitoja.

2.3 Kommunikaation keinot

- Oppilas ymmärtää ja oppii tarvittaessa käyttämään vuorovaikutuksen tukena hänelle luontaista tapaa kommunikoida.
- Oppilas ymmärtää ja käyttää kommunikaatiomenetelmiä eri tilanteissa.

2.4 Kirjainten, sanojen ja lauseiden tunnistaminen ja käyttö

- Oppilas ymmärtää puhetta tukevien ja korvaavien menetelmien symboloivan merkityksen.
- Oppilas laajentaa käsite- ja sanavarastoaan.

Keskeisiä sisältöjä ja menetelmiä:

- orientoituminen tilanteeseen suuntaamalla katse, keskittymällä olennaiseen ja rauhoittuminen tilanteeseen
- suualueen motoriikan aktivointi ja harjoittelu
- oman kommunikaatiokeinojen käyttäminen ja vahvistaminen eri tilanteissa
- käsitteiden harjoittelu, ylä- ja alakäsitteet
- erilaisiin kirjallisuuden muotoihin tutustuminen, kuten runot, lorut, riimittely, sadut, tietotekstit ja eri kirjallisuuden lajit
- keskustelu-, vuorovaikutus- ja ilmaisulliset leikit ja harjoitukset
- sanan äännerakenteen harjoittelu
- kirjaimiin tutustuminen eri aistien avulla ja eteneminen yksilöllisesti sanatasoiseen tunnistamiseen
- kirjaston käyttö

• **C) SOSIAALISET TAIDOT**

Sosiaalisten taitojen oppimisen tarkoituksena on oppilaan vuorovaikutustaitojen kehittyminen sosiaalisissa suhteissa ja erilaisissa esineympäristöissä.

Sosiaalistumisprosessia ohjaavina tekijöinä ovat oppilaan muodostama kuva ympäristöstä ja omasta itsestään sekä ympäristön häneen kohdistamat odotukset. Tunteiden kehittymisen lähtökohtana ovat tarve tuntea hellyyttä ja turvallisuutta, ymmärtää ja tulla ymmärretyksi, tarve olla yhdessä muiden kanssa ja kuulua johonkin yhteisöön, tarve tutkia, kokeilla ja vaikuttaa ympäristöön, tarve oppia ja selviytyä itsenäisesti. Oppilaan itsetuntemusta tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä. Tavoitteisiin pyritään harjoittamalla sosiaalisia taitoja aluksi aikuisen ja sitten lasten välisissä vuorovaikutustilanteissa.

Sosiaaliset taidot sisältävät: 1) vuorovaikutustaidot ja 2) itsehallinnan taidot.

3.1 Vuorovaikutustaidot

- Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin.
- Oppilas etenee sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa omien edellytystensä mukaisesti.

3.2 Itsehallinnan taidot

- Oppilas oppii tekemään valintoja erilaisissa tilanteissa.
- Oppilas noudattaa sovittuja sosiaalisia sääntöjä.
- Oppilas oppii sopeutumaan muutoksiin.
- Oppilas oppii hallitsemaan ja kontrolloimaan omaa käyttäytymistään.

Keskeisiä sisältöjä ja menetelmiä:

- vuorovaikutusharjoitteet, -leikit ja -pelit
- ryhmätilanteissa oleminen (istuminen paikoillaan, odottaminen, toisen huomioonottaminen)
- tottuminen koulun eri vuorovaikutustilanteisiin (välitunti, juhlat, ruokailu)
- oikean ja väärän toimintatavan tunnistaminen ja harjoittelu
- hyvät käytöstavat (kiittäminen, anteeksipyyttäminen ja tervehtiminen)
- yhteisten sääntöjen noudattaminen
- tunteiden tunnistaminen ja nimeäminen
- sosiaalisissa tilanteissa sopivan käytöksen harjoittelu
- retket, kaupassakäynti ja muut koulun ulkopuoliset oppimisympäristöt.

• **D) KOGNITIIVISET TAIDOT**

Kognitiivisilla taidoilla tarkoitetaan tietojen vastaanottamista, hankkimista, muokkaamista, taltioimista, mieleen palauttamista ja tiedon soveltamista sekä ongelmanratkaisua. Oppimisprosessissa on keskeistä mallista oppiminen ja jäljittelytaitojen (kielellinen ja motorinen) kehittyminen. Opetuksella pyritään siihen, että oppilas oppii oman toimintansa kautta jäsentämään hankkimaansa tietoa sekä yhdistämään asioita ja tapahtumia mielekkäällä tavalla. Oppiaineiden sisällöt voivat olla osa kognitiivisten taitojen opettelua.

Kognitiivisten taitojen osa-alueet ovat:

1) aistien stimulointi ja harjoittaminen, 2) luokittelu ja valintojen tekeminen, 3) ongelmanratkaisu ja 4) syy- ja seuraussuhteet.

4.1 Aistien stimulointi ja harjoittaminen

- Oppilas aktivoituu käyttämään eri aistejaan.
- Oppilas oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen.

4.2 Luokittelu ja valintojen tekeminen

- Oppilas oppii luokittelemaan samanlaiset ja erottelemaan erilaiset asiat/esineet.
- Oppilas oppii tekemään valintoja eri vaihtoehtojen välillä.

4.3 Ongelmanratkaisu

- Oppilas tulee tietoiseksi esineiden pysyvyydestä aistiensa avulla.
- Oppilas havaitsee ja paikallistaa esineet/asiat ja ymmärtää niiden väliset suhteet.
- Oppilas oppii käyttämään välineitä päämääräänsä pyrkiessään.
- Oppilas ymmärtää esineiden väliset suhteet, käsittelyn ja hallinnan.

4.4 Syy- ja seuraussuhteet

- Oppilas ymmärtää omien ja/tai muiden toimintojen seuraukset.
- Oppilas ennakoi tulevia tapahtumia ja niiden järjestyksiä signaalien (esim. esine, kuva, ele) avulla.

Keskeisiä sisältöjä ja menetelmiä:

- asioiden yhteyden opettelu ja ymmärtäminen liittämällä ne arjen kokemuksellisiin tilanteisiin eri aistikanavia hyödyntämällä
- aistiharjoitteet
- kuvataiteelliset menetelmät eri aihealueiden käsittelyssä
- tietokoneavusteinen opetus
- vuodenaikojen vaihtelu ja niiden vaikutus ympäröivään luontoon eri oppiaineita hyödyntäen
- aikakäsité, kuten tunti, päivä, viikko, kuukaudet ja vuosi

- sään havainnointi
- esineiden luokittelua, vertailua ja järjestämistä toiminnallisina menetelmin
- rakentelu ja kokoaminen
- avaruudellisten suhteiden hahmottaminen ajassa ja tilassa
- mittaaminen
- numeron tunnistaminen, lukumäärien harjoittelu ja lukujonon hahmottaminen arjen toiminnoissa (kalenteri)
- kappaleiden ja kuvioiden tunnistaminen
- tutustuminen
- juhlapäiviin ja -tilaisuuksiin tutustuminen ja osallistuminen
- yleisimpiin eläimiin ja kasveihin kokemuksellisesti

• **E) PÄIVITTÄISET TAIDOT**

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista elinympäristön toimintaan ja edistää hänen omatoimisuuttaan ja itsenäisyyttään. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, tieto- ja viestintäteknologisten taitojen sekä sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Opeteltuja taitoja yleistetään päivittäisiin tilanteisiin.

Päivittäisten toimintojen taidot jaetaan seuraaviin osa-alueisiin: 1) terveys ja turvallisuus, 2) arkipäivän elämän taidot, 3) asuminen ja vapaa-aika sekä 4) ympäristössä liikkuminen.

5.1 Terveys ja turvallisuus

- Oppilas toimii terveyttä ylläpitävällä tavalla.
- Oppilas huomioi vaaratilanteet.
- Oppilas oppii noudattamaan sääntöjä.

5.2 Arkipäivän elämän taidot

- Oppilas oppii itsenäiseen ruokailuun liittyviä taitoja ja maistaa/syö erilaisia ruokia.
- Oppilas oppii pukeutumiseen ja riisuutumiseen liittyviä taitoja.
- Oppilas oppii henkilökohtaiseen hygieniaan liittyviä taitoja.
- Oppilas noudattaa omaa päiväjärjestystään.

5.3 Asuminen ja vapaa-aika

- Oppilas osallistuu päivittäisiin askareisiin (vaatehuolto, ruoanlaitto, siivous yms.).
- Oppilas oppii soveltamaan omaksumiaan taitoja eri tilanteissa (koti, tilapäishoito, harrastukset).
- Oppilas harjaantuu käyttämään vapaa-aikaansa mielekkäästi.

5.4 Ympäristössä liikkuminen

- Oppilas harjaantuu liikkumaan omien kykyjensä mukaan.
- Oppilas tutustuu eri kulkuvälineisiin ja ympäristöihin.

Keskeisiä sisältöjä ja menetelmiä:

- Taidoissa harjaantuminen liitetään luonnollisena osana jokapäiväisiin liikkumis-, ruokailu-, pukeutumis- ja siisteyskasvatustilanteisiin.

Mahdollisuuksien mukaan oppilasta ohjataan osallistumaan myös kodin ja koulun askareisiin sekä hahmottamaan eri tiloja, liikkumaan niissä ja tutustumaan lähiympäristöön ja sen luontoon.

Yksilöllistettyä opetussuunnitelmaa noudattavat oppilaat

Rinnekodin koulussa opiskelee myös oppilaita, jotka noudattavat yksilöllistettyä opetussuunnitelmaa. Yksilöllistettyä opetussuunnitelmaa noudattavien oppilaiden oppimistavoitteet on määritelty henkilökohtaisessa, opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS).

Rinnekodin koulun koulukohtaiset lisäykset opetussuunnitelmaan

- numerointi viittaa Espoon kaupungin opetussuunnitelman sisältöihin.

5. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen Rinnekodin koulussa.

Yhteistyö

Oppilaiden osallistaminen

Koulussa toimii oppilaskunta, jonka jäseniä ovat kaikki koulun oppilaat. Oppilaskunnassa käsitellään, aikuisten johdolla, oppilaita askarruttavia, koulutyöhön liittyviä, asioita. Oppilaita osallistetaan tekemään erilaisia, itseään koskevia valintoja liittyen arjen toimintoihin. Oppilaat otetaan mukaan koulutyön suunnitteluun oman kykynsä mukaan, esimerkiksi suunnittelemaan koulun kerhotoimintaa.

Kodin ja koulun yhteistyö

Rinnekodin koulussa kodin ja koulun yhteistyötä ovat vuorovaikutteiset vanhempainillat. Vanhempainiltoja järjestetään syksyllä, koulun alettua, koulunsa päättävien oppilaiden huoltajille järjestetään tammikuussa jatko-opintoilta lisäksi opettajat voivat järjestää omia, ryhmäkohtaisia vanhempainiltoja. Huoltajat kutsutaan mukaan koulun juhliin ja tapahtumiin. Lisäksi tiedottamisessa ja yhteydenpidossa hyödynnetään Wilmaa ja reissuvihkoa, joka kulkee koulun ja kodin välillä. Huoltajia tavataan lisäksi HOJKS-neuvotteluissa ja arviointikeskusteluissa.

Yhteistyötä tehdään myös koulun vanhempainyhdistyksen kanssa, osallistumalla yhdistyksen kokouksiin vanhempien kutsumana.

Osa Rinnekodin koulun oppilaista ei asu kotonaan, vaan erilaisissa asumisyksiköissä. Tehtävä yhteistyö tapahtuu tällöin oppilaan huoltajuudesta vastaavan tahon kanssa.

Kodin ja koulun yhteistyön toimivuutta arvioidaan jatkuvasti vanhempien tapaamisissa, vanhempainilloissa, hojks-tapaamisissa sekä säännöllisillä huoltajakyselyillä.

Koulun sisäinen yhteistyö

Rinnekodin koulussa järjestetään koko henkilöstön tapaaminen kaksi kertaa lukuvuoden aikana. Lisäksi lukuvuoden alussa pidetään suunnittelukokous ja lukuvuoden lopussa arviointikokous.

Koulussamme toteutetaan yhteisopettajuutta ja samanaikaisopettajuutta. Lisäksi tehdään moniammatillista yhteistyötä sekä siirtymävaiheen yhteistyötä muiden oppilaitosten kanssa.

5.4 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Rinnekodin koulussa järjestetään kerhotoimintaa, joka on kuvattu koulun lukuvuosisuunnitelmassa. Kerhotoimintaa toteutetaan koulupäivän jälkeen.

Välituntitoimintaa toteutetaan koulun välituntien aikana, jolloin toimintaa ohjaavat ja opastavat pihalla valvomassa olevat aikuiset.

6. Oppimisen arviointi

6.4. Opintojen aikainen arviointi.

Rinnekodin koulussa toteutetaan arviointi valtakunnallisten perusteiden ja Espoon opetussuunnitelman mukaisesti.

Arviointikeskustelut käydään jouluihelmikuussa.

7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Rinnekodin koulun oppilaat saavat vaativaa, erityistä tukea. Erityisen tuen järjestelyt ovat yksilöllisiä ja toteutetaan yhteistyönä oppilaan muun tuen verkoston kanssa. Tarvittaessa oppilaan asia voidaan käsitellä oppimisen tuen ryhmässä moniammatillisesti, huoltajan luvalla.

7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Koulun oppilailla on oppimiseen ja ymmärtämiseen liittyvä erityisen tuen tarve, jonka perusteella he saavat erityisopetusta. Erityiseen tukeen laaditaan oppilaalle henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (hojks) yhteistyössä huoltajan, edellytystensä mukaisesti oppilaan, oppilasta opettavien opettajien sekä tarvittaessa koulun oppilashuollon asiantuntijoiden kanssa.

7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Rinnekodin koulun oppilaista suurimmalla osalla on pidennetty oppivelvollisuus. Oppilaat opiskelevat erityisluokissa, joiden ryhmäkoko on kuusi. Opiskelu tapahtuu ns. yhdysluokissa, joissa oppilaat on sijoitettu opiskelemaan vuosiluokkiin sitoutumattomasti. Esiopetuksessa pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevat kuusivuotiaat lapset opiskelevat päiväkodin esiopetuksessa ja saavat erityisopetusta kaksi oppituntia viikossa. Heille laaditaan moniammatillisessa yhteistyössä hojks-suunnitelma esiopetuksen alkaessa.

9. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Vuorovaikutus ja kommunikaatio

Rinnekodin koulussa pyritään luomaan erilaisia vuorovaikutus- ja kommunikaatiokeinoja arvostava ilmapiiri oppilaiden vuorovaikutuksen lisäämiseksi ja tehostamiseksi.

Koulun oppilaiden vuorovaikutustilanteet ovat erityisen haasteellisia; vuorovaikutustilanteen aloittaminen, vuorovaikutustilanteessa pysyminen ja tilanteen päättäminen.

Monet oppilaista tarvitsevat vuorovaikutuksensa tueksi aikuisia ja apuvälineitä sekä vaihtoehtoisia kommunikaatiomenetelmiä. Vaihtoehtoisina kommunikaatiomenetelminä koulussa ovat käytössä mm. kuvakommunikaatio, tukiviittomat, esinekommunikaatio, kehoviittomat sekä fyysinen kommunikaatio.

Sosiaaliset tarinat

Koulun oppilaiden kanssa työstetään erilaisia tilanteita nk. sosiaalisten tarinoiden avulla. Tarinoita käytetään esim. toiminnallisten tilanteiden läpi käymiseen ennalta tai haasteellisten tilanteiden analysointiin jälkikäteen. Tarinoiden avulla pyritään tuomaan oppilaalle näkyväksi asioiden välisiä yhteyksiä sekä syy- ja seuraussuhteita sekä hänen omaa osuuttaan ja tulkintaansa asioista.